

Kázání v kostele Matky Boží před Týnem při requiem za Jana Palacha

Mons. Petr Piřha

19. ledna L. P. 2019

Liturgické texty:

1. čtení – Ex 3, 1 – 5

Žl 39, 4-5, 9, 11a, 13a;

2. čtení – Sk 2,1 - 4;

Evangelium – Mt 3,11-12.

Bratři a sestry,

oslovuji vás takto, protože jsme v domě Božím, stojíme před Stvořitelem a Soudcem nás všech a každého. Víme o něm, že nehledí na osobu lidskou a při svém slavném soudu se bude zajímat jen a jedině o naše srdce.

Stojím zde proto, že před padesáti lety jsem byl členem vědecké rady Filozofické fakulty Karlovy univerzity, stál v zástupech před naší fakultou, slyšel velké řečníky v čele s akademikem Charvátem a prof. Milanem Machovcem. Stál jsem mnohokrát u Palachovy rakve vedle studentů jako čestná stráž sboru fakulty. Byl jsem v tomto postavení přítomen příchodu arcibiskupa pražského Františka Tomáška. Viděl jsem, jak sám položil věnec před katafalk a poželhal Janovu rakev. Vyslechl jsem poslední řeč kardinála Berana, v níž odmítl tvrzení, že Palachův čin byl sebevraždou: *Skláním se před jejich hrdinstvím, i když nemohu schválit jejich zoufalý čin. Zabít se není nikdy lidské. To ať nikdo neopakuje. Zato ale mají všichni před očima velký ideál, pro který oni obětovali svůj mladý život.*

Celou noc před pohřbem jsem strávil v nepočetné skupině strážců Palachových ostatků. Z Karolína jsem však odcházel ještě za tmy.

Stojím zde, jak mi to přikazuje zákon. Přišly mi na mysl verše z náhrobku v Thermophylách: *Poutníče, zvěstuj Lakedaimonským, že my tu mrtvi ležíme, jak zákony kázaly nám..* Stát zde je něco zcela jiného, nesrovnávám se s králem Leonidem. Ale princip přijaté a plněné povinnosti je stejný. Tolik na vysvětlení.

Uběhlo půl století pohnutých dějin a je namístě porovnat první reakce

a dnešní reflexi události, která vzrušila celý svět. Sloužíme mši svatou. Obraťme se tedy nejprve ke svatým knihám křesťanství. Četli jsme několik úryvků o ohni, plamenech a lásce.

V knize Exodus čteme o tom, jak Bůh povolal Mojžíše k úkolu vyvést izraelský národ z faraonova otroctví. Hospodin-Bůh se mu zjevil v podobě ohně, který zachvátil suchý keř, ale nespálil ho.

Žalm, který následoval, mluví rovněž o plameni, ale zapáleno je srdce toužící po svobodě. Nesvoboda není žalmistou představena jako otrocká práce, ale jako spoutanost hříchem, danou odklonem od Boha.

V úryvku ze Skutků apoštolských jsme hleděli na obraz seslání Ducha svatého. Apoštolové jsou zažehnuti, nad každým je plamen. Jde o okamžik, kdy se zčista jasna přestali bát. Vystoupí a promluví. Důležité je, že jim všichni rozuměli. Svatopisec neříká, že řečené chápali. To je přesně případ Jana Palacha, který dostal tu nepředstavitelnou odvahu, vzplanul a před jeho pochodní strnuli všichni. Porozuměli, i když mnozí nepochopili celou pravdu onoho výkřiku ticha. Mnozí ho nechápou dodnes.

V Matoušově Evangeliiu je popsán křest ohněm. Je to obraz, kterým jsme připravováni na Boží soud i varování, kam se můžeme dostat. Osud plev je strašným koncem, ale zrna ujdou ničivému ohni. Zrna nesou budoucí život, plevy jsou k ničemu.

Nyní obraťme svou pozornost každý sám k sobě. Prvé, co mě napadá, je, že při vší empatii jsme neschopni vcítit se do Jana Palacha v předvečer a v noci před činem. Jan musel vědět, že již nikdy nenastaví čelo jarnímu vánku, že nepocítí dotek milujících rtů, že se nezaraduje nad narozením syna, že nikdy neuvidí rozkvést svou dceru ke svatebnímu veselí a nevezme na lokty své vnuky... Nezvíklalo to jeho rozhodnutí. Stejně tak nejsme schopni se vcítit do okamžiku činu, protože naše zkušenost spálenin o pekáček buchet a pučů od sluníčka na to nestačí.

Vážnější, daleko vážnější je, jak se tváří v tvář jeho hrdinství chováme. Co se to děje s národem, za který zemřel? Odhalujeme pamětní desky, klademe věnce k jeho pomníkům. Neuvědomujeme si přitom ani to, že jsou ulity z bronzu a vytesány do kamene. Vyslovujeme přísahy a oslavná slova. Zajisté, nic nechybí ke slávě a cti Jana Palacha, zvláště naše řeči ne, protože, bohužel, nic nechybí na kabátu z hanby, který důstojně nese většina řečníků. Prázdnota, zkroucení jejich slov, ze kterých je vyšlapán smysl i pravda jsou jako pohozené petlahve, které mění naši krajinu v jediné obrovské smetiště. Přísahy a sliby z nich sestavené odvané vítr jak spalované spadané listí.

Co se to s námi děje? Jan zemřel kvůli národu, pro jeho probuzení z deprese po naprosté porážce. Pozvedl pochodeň proti tmě a beznaději jako šířavý

plamen spalující strach. Vzpomínám na verše žalmu: *Když Bůh v své moci povstane, dav nepřátel se rozvane. Utečou, před ohněm utečou.* Dnes, aby nás budil z lhostejnosti nadbytku a z lhostejnosti vypěstované stínem skutečnosti na obrazovkách. Skutečnosti, v niž už nevěříme a roztrčíme si nakonec lebky, až na ni narazíme. Neuhne. Je pevná jako Slovo Boží, kterým je stvořena. Ne, Jan Palach nezemřel proto, aby se mohli blýsknout před kamerami řečníci a notářské sledování lhostejným zástupem obdivně vzhlížejícím k našim elitám. Jan Palach zemřel kvůli nejzákladnějším a zároveň nejvyšším hodnotám našeho lidství. Stojíme, každý sám, v plné svobodě před rozhodnutím: Vstoupíme do tvrdé skutečnosti a budeme se bránit, nebo zanikneme ve stínech a beztvarych mlhovinách neskutečna? Kéž nám Bůh dá sílu pro správné rozhodnutí.

Amen.